

ТОТАЛНА КЊИЖЕВНОСТ

(Драшко Милетић: *Машична књија*, Лагуна, Београд, 2021)

Нови роман Драшка Милетића *Машична књија* потресна је, узбудљива литература. Потресна је онолико колико сам живот може бити потресан, јер из ње све пршти, прелива се и кључа, попут гејзира. Овај роман није ода животу, већ живот сам, у својој пуноћи, лепоти, болу и несрећи.

Машична књија је бескомпромисни обрачун са властитим демонима који се пројављују кроз болест, патњу, усамљеност, отуђеност, ништавило, чак и кроз метафору змије која се непозвана увлачи у ауто приповедача и на коју се он постепено привикава, иако се истовремено својски труди да је истисне из свог живота.

Овај роман је, може се слободно рећи, савршена пукотина, попут Кишовог *Пешчаника*. Пукотина настала „подмуклим дејством биографије“ из које куљају на светлост дана све потиснуте тајне, страхови, жудње, усамљености... У неку руку то је дело – складиште живота, настало на маргинама Кишове заоставштине. Аутор сублимира свој живот кроз опсесивни попис и евидентирање, како комшија из солитера у којем живи, тако и безначајних ситница из фиока, подрума, хотелских магацина... Јер шта је живот него једно велико, болно складиштење успомена. Потреба за тим складиштењем, тако својствена људском роду, понекад прераста у опсесију, али у овом случају она је лековито збрајање у сећању, у белини хартије. Та потреба за инвентарисањем свега што је прошло, што је некада било или је могло бити јесте само алиби за све изгубљене дане и године. А ко није губио дане и године, тај није ни живео. Изнад те потребе лебди питање песника: „Ствари које су прошле, где су оне?“ Збиља, да ли су ствари које су прошле заувек изгубљене или су дубоко у нама? „Ствари које су прошле да л’ још живе?“ Ако су ствари које су заувек прошле још увек живе унутар нас, да ли ће нестати када и ми нестанемо? Или је све што је прошло већ одавно „у сну – у трагу наших успомена?“

Машична књија је саткана од дирљиве, снажне емпатије, од саосећања протканог нужном дистанцом и мудрошћу задршком, на махове и самоиронијом. У једној вињети, Милетић доноси кроки страшне, црне смрти:

VI сїраїї, црвена враїїа: овде сїїанује шеснаесїїоїодишња девојка, Нагица Пузовић, која је јуїїрос оближњем фризерском салону своју косу їродала за двадесесїї їеїї евра. Да је їлавуша, рече ми, сїїурно би боље їрошла. Одлазак у кућу смрїїи, како неки зову Онклошки инсїїїїуїї, заказан јој је за два дана.

Вилијам Батлер Јејтс је својевремено рекао, с правом, да је објашњавати своју поетику исто што и мутити воду с извора. Ипак, понекад је нужно изнети разлоге због којих пред читаоца ми писци истресамо кужни воњ гноја из својих незацељених рана. Тако и сам Милетић наводи на самом почетку романа:

Није нејознајто да њисци имају њромагу о врајћу, да сваком новом књићом уисћину журе у сојсћивену смрћ, и да им сћаса нема. Јер, никада њисање није било само њорок, њроклејсћиво, огсћујање. Није оно ни сћашћина. Оно је бдење. Оно је, нужно, бол коју не сћреба лечићи већ јој се ваља ѡрејусћићи. Не може се ѡисање ѡреболети, ваљана реч сћречићи да нушћрину не кида. Па сћо је јасно као дан. И још, ѡисање је некаква ѡлема сћѡорука самоћа.

Та потреба за писањем, ради писања самог, која се напоследку увек изроди у лично прогонство, понекад је посао за дворске луде. Зато аутор каже: „Мислим да је тај посао у средњем веку бивао поверен дворској луди. Озбиљан је то посао. Није то за мене.“ Писање је „делимичан заокрет у свет изненадног“, то је одраз у огледалу пишчевих „личних нижеразредних митологија“.

Некако природно, Милетић вивисекцију еволуира на историју, српски род, па чак и на човечанство. Зато се *Мајћична књића* може читати и као дистопичан роман који детектује опасна места националне историје, посебно наглашена у петом поглављу, почев од вулгарног метанисања над одсеченом кнежевом главом које са хришћанством нема много везе, преко брижљиво осмишљеног злочина комуниста који су послератни Београд плански оставили без мушке младежи, пославши матуранте и бруцоше на погибелни Сремски фронт, све до непотребне опсаде Сарајева у последњем рату. Даље, ту су греси великих империја, е да би последњу страницу романа чинила црно-бела фотографија мајке која у Нагасакију доји дете, дванаест сати након експлозије атомске бомбе. Фотографију је Милетић потписао: „Крај свих крајева.“ И заиста, није ли баш тако: озрачена дојка у озраченим устима?

Ако би се овај врхунски, мајсторски написани роман могао описати у две речи, онда би то свакако било: *сћѡшћална књижевносћ*. Литература огољена до сржи, до унутрашњег вриска, до самог пуцања, литература која понире дубоко у пишчеве мрачне, танане и удаљене углове сопства. Аутор нуди читаоцу своју крв и своје ткиво, своје кости, органе и изнутрице. То је књига коју сваки писац мора да напише једном у животу, када куцне час, да би свео све старе рачуне.

Ками је рекао да постоји само један истински озбиљан филозофски проблем: самоубиство. *Мајћична књића* је роман порођен у трагању за одговором на овај вечити, нерешиви проблем, али као и свака добра књига, она не нуди сувисле одговоре, већ умножава потрагу за могућим одговорима. Пред нама је роман који тражи читалачку храброст, готово једнаку оној с којом је писан, као и ерудицију и склоност наглом заокрету.